

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר ישיכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת חיי שרה תשפ"ב | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

לחובבי סגולות, וגם למי שיבאמת רוצה שבקשתו תתקבל, מקורות מפרשתנו לתפילה במקומות מסוגלים:

רבים אהבים להתפלל מדי פעם או לעיתים קרובות במקומות הקדושים, בכותל המערבי, ומערת המכפלה, בקבר רחל וכדו' וגם על קברי צדיקים מהתנאים כמו רשב"י, רבי מאיר בעל הנס ועד צדיקי דורנו.

שתי סיבות אפשריות לדבר. לפעמים האדם חש התעוררות מיוחדת במקום תפילה נעלה, במיוחד זה מצוי בכותל המערבי שמקובל כמקום תפילה ממדרגה ראשונה. אחרי הכל לא זוהי שכינה מכותל המערבי.

וסיבה שניה היא הזכות של המקום שהתפילה תתקבל יותר, ובמיוחד בקברי האבות והאמהות ובקברי צדיקים שאנו מבקשים שימליצו טוב בעדנו או שיזכותם תגן עלינו.

בפרשתנו נמצא גילויים וחידושים נוספים בהקשר זה מקומות נוספים המסוגלים לקבלת התפילה.

בפרשת השבוע לפירושו של הרמב"ן על הפסוק וַיִּצְחָק בְּאֵזְבֵּי מַבּוּא לְחַי רֵאָה לְמַדְנֵה אֵת מַעֲלַת הַתְּפִלָּה בַּמָּקוֹם שֶׁהַתְּקַבְּלוֹ בַּתְּפִלּוֹת שֶׁל אַנְשֵׁים אֲחֵרִים.

גוון נוסף בסוגיה זו למדנו מפירושו של אחד ממפרשי המקרא הקדמונים רבי עובדיה ספורנו (נפטר 1550). גם בדבריו נשנה העיקרון שיש מעלה בתפילה במקום שבו ידוע לנו שהתקבלו בקשות של המתפללים בו, אלא שזוהי מתייחס במיוחד ובדוקא ל**בקשות מסוימות ופרטיות**.

מאין בא יצחק?

הבה נעיין בפסוק בפרשתנו הצריך לימוד: בפרק כד ס"ב – ס"ג: וַיִּצְחָק בְּאֵזְבֵּי מַבּוּא לְחַי רֵאָה לְמַדְנֵה אֵת מַעֲלַת הַתְּפִלָּה בַּמָּקוֹם שֶׁהַתְּקַבְּלוֹ בַּתְּפִלּוֹת שֶׁל אַנְשֵׁים אֲחֵרִים.

הפסוק מתייחס לפגישת רבקה עם יצחק ומציין ש'יצחק בא מבוא באר לחי רואי' מה המשמעות לכך שהוא בא ממקום זה ומהו בכלל אותו מקום?

רש"י פירש על פי חז"ל שבא מבאר לחי רואי, שם גרה הגר (כנראה בקשר עם המקום שנפתח לה באר), ויצחק הלך להביא את הגר לאברהם שישאנה. כנראה לפני שהוא נושא אשה דאג לאביו אולי על פי בקשתו.

אבל הרמב"ן מפרש גם את המילה 'מבוא' הכונה ממקום שהוא רגיל לבא – 'שחיזה יצחק חולך תמיד אל המקום החוא, כי הוא לו מקום תפלה בעבור הראות שם המלאך'.

הנה למדנו כי במקום שהיתה התגלות – אפילו חד פעמית, יש סגולה לקבלת התפילות ויצחק הולך בקביעות להתפלל במקום זה.

וממשיך הרמב"ן ועל דעתו (של אונקלוס) הוא באר שבע, שתרגם "בין קדש ובין שור" (לעיל כ א), "ובין קדש ובין ברד" (לעיל טז יד), "דקם והגרא". **זאם כן המקום הזהו מקום אשר אברהם ראי לתפלה.**

למדנו אפוא כי גם מקום מגריו ועבודתו הרוחנית של צדיק – מסוגל לתפילה! (מענין שהשיבוע התקיימה תפילה מיוחדת של גדולי הדור בראשות מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א בביתו של דודו מרן היחזון איש, והנה לנו המקור מהפרשה...).

אולם הספורנו מפרש: בא מבא באר לחי ראי. **להתפלל במקום שבו נשמעה תפלת שפחתו** (היינו מקום שהתפללה הגר כדכתיב בפרשת לך פרק ט"ז פסוק י"ד 'על כן קרא לבאר באר לחי רואי') **והוא מוסיף** יקודם שהתפלל כבר נשלם ענינו בחרן וקרבה אשתו לבא על דרך טרם יקראו ואני אענה' (ישעיהו סה, כד). הספורנו נקט שיצחק הלך אז להתפלל על שידוך כפי שנראה מדבריו להלן, לכן הוא מציין את העובדה שבעצם התקיים בו טרם יקראו ואני אענה.

לעומת זאת כאשר יצחק התפלל תפילת מנחה כאמור 'ויצא יצחק לשווח בשדה' – כתב הספורנו **נצח מן הדרך על דעת לשפך שיחו לפני ה' בשדה שלא יפסיקו עוברי דרכים אף על פי שכבר התפלל בבאר לחי ראי.**

את התפילה הקבועה תפילת מנחה שתיקן יצחק, הוא לא התפלל שם בבאר לחי רואי על אף שהוא מקום מסוגל, אלא 'בשדה' מקום של התבודדות ללא הפרעות. **לתפילה קבועה הוא לא נקט לסגולת המקום ולכן העדיף את השקט. בעוד שלבקשה מיוחדת יש צורך לזכות ולסיוע, לכן הוא הלך למקום שבו נשמעה תפילת הגר אף שהוא פחות שקט.**

בחרבי ובקשתי

את הרעיון לחלק בין תפילה קבועה לבקשה פרטית – אישית, למדנו בפרשת ויחי (בראשית פרק מח פסוק כב) שם אמר יעקב אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי הוא מגיד את שכם כמקום אותו לקח בחרבו ובקשתי, הוא אכן נלהם וכבש את המקום, אולם הכח הפנימי של המלחמה לפי דברי חז"ל היה **בתפילות ובבקשות**, כמו שמתרגם אונקלוס **בצלותי ובעותתי**. גם בקדיש אנחנו מפרידים בין תפילה הנקראת בארמית 'צלותא', לבין בקשה הנקראת 'בעותא', ואנו אומרים 'תתקבל צלותהון ובעותהון'.

הבקשה נמשלת לקשת, שהיא צריכה כח מתיחה רב ולפי מידת כוחו של המבקש כך עוצמת החץ הנשלח. לכן בקשה פרטית שאינה מסדרי התפילה שתקנו חכמים, תלויה בזכותו ויבכותו של המבקש. (על פי 'משך חכמה' שם).

התפילות בנוסח המיוחד ובמנים הקבועים יש להן כח סגולי רב שניתן על ידי אנשי כנסת הגדולה מתקני התפילות – וגם ללא זכויות מיוחדות הן עשויות להתקבל ובמיוחד בתפילת ציבור.

זו הסיבה שבבקשה פרטית יש ענין מיוחד בצירוף זכויות ותגבור כוחו של המבקש. לכן לבקשות מיוחדות ופרטיות, כדאי להשקיע מאמץ לתפילה במקום מסוגל, בקברי אבות או קברי צדיקים, או במקום מיוחד לשמיעת תפילה כמו הכותל המערבי, או אף בביתו של צדיק ומקום שקיים בו את עבודת ה' שלו – כמו שהוזכר לעיל ענין 'אשל אברהם'.

כמו כן מסוגל ומסייע לבקשה – מקום שבו התקבלו תפילות של יחידים כמו 'באר לחי רואי' לפירוש הספורנו שבו נשמעה תפילת הגר. ויש להניח וכבר הוזכר במקורות רבים שגם נתינת צדקה ולימוד תורה לפני הבקשה מסייעים ומגבירים את כח המבקש.

שבת שלום ובשורות טובות

תלבויות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד